

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

283. An iudex Ecclesiasticus sit iudex competens, quando agitur de dando Tutore Clerico minori, aut mente capto? Et notatur, quod si Clericus minor litigat tanquam actor coram iudice saeculari, possit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

iuramenta in celebratione contractuum adhibeantur, hoc tamen limitandum censet, modò id fiat sine præiudicio libertatis Ecclesiasticæ. Quamobrem si Princeps prohibeat iuramentum contractui apponi, ne causæ temporales prætextu vitandi periuria ad forum Ecclesiasticum deducantur, à culpa non excusatur, quia libertatem Ecclesiasticam saltem indirectè offendit. Ita Bonacina, cui consentit etiam Molina *tom. 2. tract. 2. disput. 271. num. 13. in fine* Vnde apparet ex his quàm periculosa res sit publicatio familiarum statutorum.

9. Et tandem aduertendum est, quòd dictæ leges, quæ pro iustificatione præsentis Pragmaticæ adducuntur, non faciunt ad rem, imò contra dictam Pragmaticam adduci possunt. Nam dictæ leges licet prohibeant iuramentum apponi in contractibus, ne ratione ipsius prorogetur iurisdictio Ecclesiastica, tamen, vt aduertit Ioannes de Hevia *in Curia Philippica part. 1. §. 5. num. 33. Azevedus in recopil. lib. 4. tit. 1. l. 11. in fine. Gutierrez in Authent. Sacram. puber. C. si aduersus venditionem. n. 157. & Molina Theologus de Inst. tom. 1. tr. 2. disput. 149. n. 15.* permittunt in contractibus, quibus laici conducunt redditus Ecclesiarum & Ecclesiasticorum, apponi posse iuramentum. Et idèd ex dictis legibus concedit Valboa *in lectian. Salmar. ad text. 1. & 2. de foro comper. n. 10.* posse conductores decimarum apud iudicem Ecclesiasticum conueniri, quoties in contractibus conductionis iurisdictio Ecclesiasticæ se submiserunt, quod antea docuerat Couart. *pract. 99. c. 35. n. 2. & docet Castr. Palaus tom. 2. tr. 10. punct. 15. n. 9. Facundez §. praecept. lib. 3. c. 5. n. 11. & ex Doctores Italici Gratianus tom. 2. c. 238. n. 18.* Vnde cum Doctores in principio huius resolutionis citati, & supradictæ leges loquantur de contrahentibus super re merè profana, non possunt in exemplum adduci, vt liceat edere Pragmaticam, ex qua amplius laici conductores rerum Ecclesiasticarum non possint prorogare iurisdictioem Ecclesiasticam Episcopi.

10. Dicendum est igitur dictam Pragmaticam nullam esse, tanquam Ecclesiasticæ libertati contrariam: illamque statuentes incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ; nec sufficit quòd publicetur sine aliqua mentione Ecclesiasticorum, nam non est considerandum cum quo quis loquatur, sed in quem voluntatis dirigatur intentio, ex *l. cum pater, §. donationis. ff. de legatis. 3.* Et idèd licet taliter statuentes quoad verba non videantur infringere libertatem Ecclesiasticam,

faciendo tamen fraudem, quantum ad mentem, Ecclesiasticæ libertatem violant, ac proinde censendi sunt, ac si expressè Ecclesiam nominarent, & ita semper docuit sacra Rota Romana, & signanter *in vna Massafrensi coram Pamphilio die 21. Iunii 1591. & in vna Crypta Ferrata coram Millino die 16. Ianuar. anno 1604.* & docent communiter Doctores, quos ego ad satietatem adduxi *4. part. tr. 1. resol. 52. vers. his suppositis*, quibus addo Valascum *tom. 1. conf. 99. n. 2.* Vnde in tali casu statuentes posse cogi per censuras ad declarandum. Et dum eorum edictum, neque Ecclesiam, neque Clericos ligare determinauit sacra Congregatio *Immun. in hoc §. à die 7. Decembr. ann. 1632.* & sacra Rota Romana in tali casu, *in vna Venetacensur. anno 1606. fol. mibi 6.* & docent Geprà in *Ref. minianus in c. final. de immun. Eccles. in 6. n. 4. & Francus n. 2. Felinus in c. Ecclesia sancta Maria n. 81. de in Ref. 199. constituit. Ancharan. conf. 155.* Hieronimus Gabriel *vol. 2. conf. 37. n. 3. & alij.*

11. Sed cum his temporibus videam tam amarè ferre laicos ad tribunal Episcopum trahi, visum est mihi pro illis hic adnotare, quantum deculerit Episcopali foro Carolus ille verè Magnus, vt patet ex eius constitutione, quam ex *cap. nouit. de iudiciis,*

& aliis refert Card. Baronius *tom. 9. Annal. anno Christi 801.* his verbis: Quicumque litem habens, sine possessor, siue petitor fuerit, vel initio litis, vel decursis temporum curricula, si iudicium elegerit sacrosanctæ legis Antistitis, illico sine aliqua dubitatione, etiamsi alia pars refragetur, ad Episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur. Omnes itaque causæ, quæ vel Prætorio iure, vel ciuili tractantur, Episcoporum sententiis terminatæ, perpetuo stabilitatis iure firmentur. Nec liceat vltius tractari negotium, quòd Episcoporum sententiâ deciderit, &c. Hæc audiunt, & erubescant illi (inquit Baronius) qui his penitus aduersarias leges statuunt, & contraria edicta proponunt, timoribus exagitantibus populos, nouis adinventionibus inhibentes quicumque occasione prætextu via indirecta procurant ne laici ipsi attingant limen Ecclesiastici fori. Timeo, timeo, inquit, istis, ne quando si ista facere perseverant (quod absit) Deus tandem vindex exurgens virga furoris ferrea secundum illud Davidicum, tamquam vas figuli confringat eos, vnde & ob imminens quod adfert periculum atque eodem ipso ex alto corde vociferor, *Nunc Reges intelligite, & erudimini qui iudicatis terram:* & exemplo discite Caroli Magni regna & Imperia propagare, atque firmiter stabilire. Huc vsque Baronius. Igitur olim Episcopis dabatur iurisdictio, quæ eis de iure non competebar, nunc verò faxit Deus, quòd ab eis non tollatur iurisdictio, quo eis de iure competit, vt exclamat Baronius,

RESOL. CCLXXXIII.

An iudex Ecclesiasticus sit iudex competens quando agitur de dando Tutore Clerico minori, aut mente capto?

Et notatur, quod si clericus minor litiget tanquam actor coram iudice seculari, possit idem iudex secularis dare ei curatorem ad litem.

Et an inuentarium bonorum clericis mortuis, qui filios minores reliquit, pertineat ad iudicem laicum illud facere? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 95. alias 94.

§. 1. **N**egatiuè respondet Auzerius *in Clem. 1. de officio ord. reg. 4. fallen. 25.* quia datio tutoris, seu curatoris, respicit patrimonium Clerici: sed iudex laicus potest se intromittere in bona patrimonialia Clerici: ergo, &c.

2. Sed iste Author est cautè legendus: nam multa alserit non fauorabilia, & absurda contra immunitatem Ecclesiasticam. Dico igitur, dandum esse tutorem vel curatorem Clerico minori per Iudicem Ecclesiasticum: & idem dicendum est de Clerico mente capto. Et ita in terminis docet Georgius de Cabedo *part. 1. decis. 80. n. 2.* Anguianus *de legibus, tom. 1. lib. 2. contr. 23. n. 69.* & Belletus *in disq. cler. p. 1. tit. de fauore Clericorum personali, §. 6. n. 15.* qui notant, quòd si Clericus minor litiget tanquam actor coram Iudice seculari, potest idem Iudex secularis dare ei curatorem ad litem: quia dictus curator datur rebus, & non personæ. Notandum est etiam, quòd idem Cabedo *in sequenti dec. 81.* obseruat, quoad inuentarium bonorum Clerici mortui, qui filios minores reliquit ad Iudicem laicum pupillorum pertinere illud facere, quæ quidem sunt valdè adnotanda, quia multum quotidiana.

RESOL. CCLXXXIV.

An iudex Ecclesiasticus possit acquirere iurisditionem in laicos ex consuetudine, vel prescriptione, & non è conuerso?

Et

Sup. conten-
to in hoc §.
sup. in Ref.
280. §. Con-
firmatur. ad
medium, &
in aliis not.
1. huius Ref.

Sup. hoc in
Ref. not. seq.
§. His suppo-
sitis, ad me-
dium, à Verf.
Sed statutu.

Quæ hic est
supra Ref.
94. §. His
suppositis, ad
casu statuentes
posse cogi per
censuras ad decla-
randum. Et dum
eorum edictum,
neque Ecclesiam,
neque Clericos
ligare determinauit
sacra Congregatio
Immun. in hoc §.
à die 7. Decembr.
ann. 1632. & sacra
Rota Romana in
tali casu, in vna
Venetacensur. anno
1606. fol. mibi 6.
& docent Geprà
in Ref. minianus
in c. final. de immun.
Eccles. in 6. n. 4. &
Francus n. 2. Felinus
in c. Ecclesia sancta
Maria n. 81. de in
Ref. 199. constituit.
Ancharan. conf. 155.
&c.